

**Васильсва О. С., аспірантка
Харківський національний університет
ім. В. Н. Каразіна**

ОБРАЗ ЗИГМУНДА ФРЕЙДА У П'ЕСІ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ГІСТЬ»

Титанічна фігура Зигмунда Фрейда знайшла своє відображення у багатьох творах літератури та і мистецтва загалом. Не оминув її і відомий французький драматург нашої сучасності Ерік-Емманюель Шмітт, зробивши австрійського філософа та психоаналітика головною дійовою особою своєї п'єси «Гість».

У світовій літературі образ Фрейда загалом завжди співпадає з тими вивченими фактами його біографії, які представлені у достовірних джерелах – це репутація науковця, якому судилося змінити традиційні уявлення про психіку людини і загалом людської підсвідомості, науковця, для якого існувала безумовна віра у людський розум, і на думку якого релігія була лише приводом для створення ідолів.

Якщо взяти період життя лікаря, який описаний у тексті, то він цілком реальний – Відень, 1938 рік, він проживає разом зі своєю донькою Анною, яка невпинно благає його покинути країну, але марно. Автор описує його стан як дуже тяжкий – старість, хвороби знесилюють Фрейда. Але потім у п'єсі Шмітта, Фрейд несподівано постає перед читачем у зовсім іншому образі і це не стосується загальновідомих фактів його біографії, як от сімейний стан, місця, які відвідував і де жив, епоху, в якій проходило його життя, а мова йде саме про його вчення, істини, яких він дотримувався.

Нерідко у своїх творах Шмітт, наслідуючи мислителів Просвітництва, звертається до теми релігії і підіймає питання існування

Бога. Головним для драматурга є діалог, як крок до пізнання істини, тому не дивно, що при виборі головної дійової особи автор зупинився саме на Фредові: з одного боку це цікава особистість з огляду на його бачення релігії, а з іншого – це людина, яка точно могла дискутувати, дуже вправно вела діалоги і, певно, якимось чином навіть змінила світ, втілюючи свої задуми. Тому у п'єсі кульмінацією є саме розмова Фрейда з таємничим незнайомцем (чи не з самим Богом?), який шукав для бесіди саме антагоніста, бо дискутувати з однодумцями – це справа нудна і дуже повсякденна. Цей гість приходить у момент тривоги і болю, коли солдати гестапо ув'язнюють найближчу Фредові людину і він ніяк не може цьому протидіяти. Чоловіки підіймають різні теми, таємничий гість розкриває ті деталі з дитинства психоаналітика, які ніхто не міг знати і поступово, Шмітт приводить до того, що дія п'єси організовується навколо сумнівів психолога щодо існування Творця, він хоче вірити у те, що незнайомец, який прийшов у хвилину найбільшого розпачу, і є Бог. Фрейд відкриває своєму співрозмовнику душу і питається про те, що міг би запитати лише у Господа. Непохитний у своєму атеїзмі, науковець ніби змінює свої погляди і пізнає нові істини, ставлячи під сумнів раціональність і правильність вже існуючих.

Однією з особливих рис Шмітта є відкритий фінал, коли автор дає змогу читачеві самому обрати відповідь на питання, яке впливає в кінці твору. У творі «Гість» діалог між психологом і незнайомцем перериває повернення його доньки Анни: гість несподівано зникає і Фрейду залишається лише гадати, кого він бачив перед собою, з ким мав такий глибинний діалог і чи не відбувався цей діалог лише в його уяві.